

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGR PÁL
LAPTALAJOSZÓ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A tanítók számára — mi szívesen adunk...

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Akár mennyire aggódjék is bárki az általános drágaság rohamos növekedése felett, melyet részben az aránymennyiség évenkénti nagy emelkedése s ebből kifolyólag az arány értékének csökkenése, részben pedig a folytonos munkássztrájkok és a munkabérek az az állandó emelése okoz, mely az ipartermelésnél az ipartermény értékének átlag negyven százalékát képviseli...

Továbbá, akár mennyire döbbenjen is meg bárki azon, hogy ebben a szegény országban, melytől folyvást növekvő pén- és véráldozatot követel a fegyveres kéz, ugyanakkor folytonos bér- és fizetésemet kérik a folyvást növekvő drágulás miatt maguk az ország polgárai is, kik ha tisztviselők, az adózó polgárok pénzéből, ha pedig munkások, a mindennapi vevők pénzéből kívánnak maguk számára mindig többet és többet...

Mégis valóban a fizetésemelést kérők akármelyik csoportját inkább ítélnéte volna el Tiszta István, mint éppen a néptanítók csoportját.

Ezekkel szemben nagyon szerencsétlenül hozta fel Tiszta István az alacsony kvalifikációt, mint okot arra, hogy az eddig elért fizetési javításokkal meg kellene elégedniük.

A néptanítóknak nem a kvalifikációját kell feszegetni, hanem hivatásuknak fontosságát kell mérlegelni.

Egész sorozatát lehetne megemlíteni olyan hivatalnok karoknak, amelyeknek kvalifikációjuk sokkal magasabb, mint a néptanítóké, de akik megközelítőleg sem teljesítenek oly fontos szolgálatot a nemzetre és az államra nézve, mint ezek a néptanítók. Mert a tanítók tevékenységére van bízva az egész nemzet gyermek-generációja; és a tanítók azok, akik a gyermekekből jó magyar hazaiakat, vagy pedig a magyar haza iránt hűtlen polgárokat nevelhetnek a szerint, hogy miképpen teljesítik feladatukat, miképpen fogják fel hivatásukat.

Meggyőződésem szerint nincs osztály, amelynek gondozására nagyobb kiadás lenne bízva, mint az egész jövőendő nemzedék lelki világának a kincse.

Az elemi tanítók azok, akiknek (legyenek államiak, községiak, vagy felekezetiak) pártkülönbség nélkül az egész nemzet dédelgetett fiainak kellene lenniük úgy, hogy érezzék a magyar nemzet szeretetének melegét és viszont az ő szívükben is a mindennapi gondok ne tompítsák el a hazaszeretet erős lüktetését. Mert nincs nagyobb ellensége a lelkesedésnek, mint a mindennapi gond, mely oda ül a tüzhely mellé és onnan fel nem kel se örömben, se buban-

Mikor még korom és egészségem megengedték, hogy sokat járjak az országban és folyvást érintkezsem azzal a magyar néppel, melyről az én édes atyám elmondta nekem a távol idegenben, hogy nincsen párja a világon, — — — — — többször találkoztam kis községekben ősz fejű, kopott ruhájú, de tiszta lelkű néptanítókkal, kik égő lelkesedéssel a szemükben jöttek engem üdvözölni. Volt köztük, aki negyven, volt olyan, aki negyvenöt esztendőn át tanította faluja népét a hazaszeretetre, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos küzdelmeire, a magyar dicsőségre, a magyar szenvedésre és azokra az érzelmeire, melyek — fájdalom — sokatvesztettek mélységükből az utolsó években, talán mióta azok az öreg tanítók s a hozzájuk hasonlók kihaltak és helyükbe az élet gondjaival terhelt és ezzel küzdő fiatalok jöttek.

Az államnak nincs fontosabb feladata, mint az, hogy a néptanítói kart mentse meg a mindennapi megélhetés megőrlő gondjaitól: — — — — — és azután cserébe megkövetelheti a kar minden tagjától, hogy szeresse azt a hazát, mely őket szereti.

Az ember lelke felháborodik, ha olvassa, hogy bár az 1879. XVIII. t.-c. azt a célt szolgálta, hogy „a magyar nemzeti kulturát és magyar nyelvet meggyökereztesse s ez által a magyar nemzethez való tartozás érzését a nem magyar ajkú állampolgárok lelkébe is becsepegtesse” — — — — — mégis ezidő szerint is „a magyar anyaország népességének negyven százaléka nem tud az állam nyelvén beszélni; s az idegen ajkúak több, mint nyolcvanhárom százaléka e nyelvet nem érti”. Van 1447 olyan népiskola, melyben a magyar nyelvet még csak nem is tanítják, pedig érvényben van az 1907. évi XXVII. t.-c. a nem állami elemi iskolák jogviszonyairól, amely a tanítók fizetésével és korpótlékával foglalkozik.

Valóban, ha az ember meggondolja, hogy az 1868. XXXVIII. t.-c. szerint tisztos lakáson és legalább egy negyedholdnyi kerten kívül nem lehetett kevesebb fizetése a rendes tanítónak, mint 300 forint (mostani 600 korona), akkor lehetetlen be nem látni, hogy ezzel az a „legalább is ezer korona”, melyet most kap a tanító a lakbérosztályba nem sorozott községekben, nincs kellő irányban; mert 1868. óta annyira változtak a viszonyok, hogy az akkori 300 forint (600 korona) most nem 1000, hanem 1500 vagy 2000 koronának felel meg.

Saját tapasztalatomból tudom, hogy azóta a tizenhét év óta, mióta én haza jöttem, az élet legalább is kétszeresen megdrágult. Vajjon nem-e háromszorosa a drágulás negyvenhárom év óta?

Az 1868-iki törvény megalkotói tehát bizonyára nem úgy gondolkodtak, mint Tiszta István gróf, hogy a

kis kvalifikációjú elemi néptanítóknak az is elég, amit kaptak, hanem úgy gondolkodtak, mint ahogy én és pártom gondolkodunk: hogy ha a tanítók kvalifikációjuk kicsiny, de hatáskörük végtelenül nagy és a nemzetre nézve rendkívül fontos.

Midőn sokan oly könnyű szívvél készek megszavazni milliókat olyan hadsereg számára, melyből ki van zárva a nemzeti szellem, ami a hadseregeknek erőt szokott adni, még pedig ingyen — és még könnyebb szívvél készek belmártani százmilliókat a tengerbe gyakorlatilag csak azért, hogy ott a siphoniferák, baculitok, nautulitok, hamitok, caphitok és nem tudom még miféle más vízi puhányok kényelmes lerakodási felületeket kapjanak: — ugyanakkor az ország jövő nemzedékét nevelő néptanítóktól ne sajnálják ezek az urak a milliókat!

A tanítók számára mi szívesen adunk, pedig az ország költségeinek rohamos növekedésén mélységesen aggodunk.

— *A bírói függetlenség.* Megbecsülhetetlen kincse a magyar igazságszolgáltatásnak a bírói függetlenség, mely abból áll, hogy a hatalomnak nincs joga bármi tekintetben a bíróságot itélkezéseinek befolyásolni és így politikai s más érdekből esetleg hamis utra terelni. Az új polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló javaslat 78. és 79. §-aival — habár ideiglenesen — a bírói függetlenséget felfüggeszteni kívánnák. Ez ellen az országos bírói és ügyészi egyesület GreCsák Károly kuriai bíró elnökletével, valamint a Magyar Jogász-Egyesület is Nagy Ferenc elnökölete alatt, ismételtlen és igen helyes állást foglalt. Ohajtandó, sőt feltétlenül szükséges lenne, hogy a kir. ügyészi intézmény is kivétessek az igazságügyi kormány joga alól. Ezt a jogkört a korona-ügyészre kellene bízni, aki egy felsőbb ellenőrző hét tagú bizottságnak adna számot évnegyedenként. E bizottság a Kuria elnökének vezetése alatt kuriai bírákból és a közigazgatási bíróság tagjaiból állana — évenként újból alakítva. Ezt javasolja Dr. Király Péter „Magyar szocializmus” c. nagyérdemű könyvében. Jó volna erről a fennebbi egyesületeknek tudomást venni s ez irányban is propagandát csinálni.

„A magyar igazságügyminiszternek — írja Dr. Király — Bécsből parancsolnak, a magyar király nevében ugyan, de rendszerint az osztrák császár érdekében és Ausztria előnyére. Az önzetlen és független magyar politikusnak és publicistának feje fölött damoklesi kard gyanánt fenyeget folytonosan az igazságügyminiszteri és kir. ügyészi szeszely. Mert az ügyészek a mai szervezet mellett éppen oly feltétlen vak eszközei bármely kormány-politikának, mint aminő vak eszköze maga az igazságügyminiszter a bécsi idegen akaratnak. Példa erre a Lányi-Krisztoffy-féle erkölcsstelen, arcpirító kormányzás, mely szembeötölő bizonyossággal igazolta ezt.”

A népnevelés apostolai.

Magyar tanítók! —

Üdvözlünk benneteket!

Az elmúlt hét napjaiban a tanítók kerültek a közérdeklődés homlokterébe. Országos gyűléseiken olyan határozatokat hoztak, melyek méltán megdöbbentenek mindenkit akik ennek az országnak felvirágzását, jövő fejlődését a népkultúra intenzív művelésétől várják, de egyúttal örömmel töltik el azoknak lelkét, akik a demokratikus Magyarország kiépítéséért küzdenek.

A tanítók u. i. az ő nagy nyomorukból fakadt elkeseredésükben, amelyet csak fokozott a munkapárt dec. 7-iki értekezletén elhangzott igazságtalan támadás, kimondták a passzív rezisztenciát, de egyúttal dokunentálni akarván azt, hogy az osztály-parlamenttől nem várhatják sorsuk jobbrafordulását és a népoktatásügy ohajtott reformját, páratlan, egyértelmű lelkesedéssel állást foglaltak az általános, egyenlő, titkos választói jog mellett is.

Foglalkoznunk kell ezekkel a kérdésekkel, amelyek mélyen belevágnak a nemzeti közéletbe és amelyek csak látszólag a tanítók személyi ügye, de lényegében bizony a nemzet ügye ez!

Ma már elvitázhatalan tény, hogy a legfontosabb államérvék a népkultúra teljes, egységes irányzatú kiépítése. Minél műveltebb az állam lakossága, annál jobbak közigazdasági viszonyai és természetszerűleg könnyebb és nagyobb a polgárok adózóképessége is.

És bármennyire tagadják is a konzervatív felfogás terjesztői, amilyen mértékben sikerül a népoktatás mezéjéről a szeparatiztikus irányzatok kiszorítása és ehelyett az egységes vezetésnek, egységes szellemben való megvalósítása, annál erősebb lesz a lelkekben az ohajtott végső cél: a nemzeti állam eszménye is. Épen azért, mert mi e nagy, közös ideálnak: a nemzeti állam eszméjének, minden más érzésen felülállva a lelkekbe való beplántálását az iskolában és az iskolán kívül álló más népművelési szerveken át várjuk, nem titkolhatjuk el megdöbbentésünket azon a bűnös közönyön, mellyel a kormány a tanítókat a végső ellentállásra kényszerítette.

Nem ítéljük el a tanítókat radikális elhatározásukért, mert teljesen megértjük annak indító okait, csak fáj nekünk, hogy a magyar népkultúra berkeiben elcsendesül az eddig oly sok reménnyel biztatott és annyi jóleső örömmel szemlélt nemzetépítő, nemzetörösítő munkásság.

Ime, a nemzeti munka jegyében egyesült kormánypart így sorvasztja, oktalan politikájával így öli el a tanítóság értékes és már annyi sikerre támaszkodható munkáját.

De megértjük ezt is. A munkapárt koronázatlan királya, a vonatokat megállító gögös junker, aki bivalyos megátalkodottsággal küzd országszerte a progresszív fejlődés ellen, vad fanatizmusában egyszerre csak meghökkenve veszi észre, hogy a magyar progresszivisták táborában erős, értékes csapatot képez már a tanítóság. Felhorkan tehát s tajtékzó dühvel ellenük fordulva, letagadja fizetésügyi mozgalmuk jogosultságát s kisajnálja a tanítók szájából az eddigi száraz, keserves kenyert is. Csakhogy — hála az Égnek — Tisza István s a vele üvöltő mungótábor ma nem kifejeződi a nemzeti közvéleménynek.

A tanítóságnak nagy elkeseredésében is vigasztalásul szolgálhat, hogy jogos kívánóságait a nemzeti közvélemény szívesen elismeri s a közvélemény szavának parancsoló sulya alatt a kormánynak is meg kell mozdulnia.

Ezt követeljük mindenütt és minden alkalommal, mert a tanítóság passzív rezisztenciáját nagy nemzeti veszedelemnek tartjuk.

De örömmel tölt el bennünket a tanítók határozatának azon pontja, mely kötelességévé teszi minden tanítónak, hogy küzdjön az általános, egyenlő, titkos, községenkénti választói jog mellett. Örömmel tölt el, mert a tanítóság öntudatosságát látjuk itt megnyilatkozni s mert szerintünk is ennek megvalósulása hoz egy boldogabb jövőt erre az ezer sebtől vérző országra s ennek társadalmában remélhetik a tanítók is teljes megbecsülését s munkájuknak érdem szerint való megfizetését is.

Ugy értesülünk, hogy az országos határozatok végrehajtása tárgyában a tanítóság vidékenként szervezkedik s vármegyénk tanítói a karácsoni szünetben fogják valószínűleg megtartani szervezkedő nagygyűlést.

Mozgalmukat az elfogulatlan magyar közvélemény színpátija kíséri. A tanítóság bátor, önérvényes megnyilatkozása egy jobb jövő hajnalhasadását jelenti, az ő munkájuktól sokat vár a haladni vágyó magyar társadalom. A tanítóság szervezetsége hatalmas erőt jelent s ez az erő most úgy látszik a demokrácia jegyében akar érvényesülni. Magyar tanítók! Üdvözlünk benneteket a progresszív közvélemény nevében!

HIREK.

— Székely Testvérek! A védtelenek, az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendíthetetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaéléstől lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyökög vájáltak, de kibontott zászlóját soha sem áruelta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarat ezer nyilait röpitették feléje alattomosan. Számtalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztesek a megszegyenültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a közismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett irányja lelkesíti továbbra is széleskörű olvasó közönségét. Ha azt akadják, hogy e vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzívebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség leg-sajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— Mikes gróf püspök ünneplése. Igen szép ünneplésekben van része Mikes János gróf szombathelyi püspöknek, aki székelyudvarhelyi főesperes-plebánosi állását a tegnapi napig oly nagy szeretettel töltötte be. Szombaton délután a püspöki felügyelet alatt álló róm. kath. leányiskola, melynek ő volt az igazgatója, illetve egyházi tanfelügyelője, meghatóan szép ünnepséget rendezett tiszteletére. A gazdag műsor minden egyes pontja remekül sikerült és Mikes gróf püspök hatásos szavakban mondott köszönetet az intézet kiváló buzgalma főnöknőjének s a tisztelendő nővéreknek, kik vállvetett szorgalommal oly szép műsort állítottak össze bucsuzóul. Másnap este pedig az egyházmegye közönsége fátylászmenetet rendezett az új püspök tiszteletére. Az ezekre menő közönség érzelmeit Embery Árpád főgimnáziumi tanár, volt orsz. képviselő tolmácsolta nagyhatású beszédében, melyet a közönség gyakori zúgó éljenzése kísért. Mikes gróf mélyen áthatottan köszönte meg az ünneplést. Igéretet tett, hogy e város közönsége iránt örökké hálás lesz és szeretetének melegségével fogja emlékében tartani. Este a Budapest-szálló színháztermében bankett volt, a melyen a város és vidék előkelő közönsége nagyszámban vett részt.

— Hangverseny és harangszentelés. A székelyudvarhelyi református egyházközség szombaton este új harangjának beszerzése költségei javára, sikerült műsoros estélyt rendezett a Budapest-szálló színháztermében. A műsor minden pontja jól sikerült és Dr. Kenessey püspök előadását nagy figyelemmel hallgatták. Másnap délelőtt volt a »harangszentelés« ünnepe, melyen nagy közönség vett részt.

— A kerületi papság bucsuja. A székelyudvarhelyi esperes-kerületi papság ma (csütörtökön) vesz ünnepélyesen bucsut Mikes János gróftól, mint a kerület érdemes főesperesétől. Ez alkalomból egy a papság, mint a székelyudvarhelyi róm. kath. egyháztanács tagjai, az új püspök vendégei lesznek.

— Az ország tanítósága és a budapesti körök nagy lelkesedéssel fogadták a Tanítók Fűrdője r. t. megalakulásának eszméjét. Újabb értesülés szerint a róm. kath. papság is testületileg csatlakozik a mozgalomhoz.

— Plebánia-átadás. Mikes János gróf szombathelyi püspök a székelyudvarhelyi plebániaf. t. t. utódának Pál István nyug.-státusi referens, c. kanonoknak, az új plebánosnak.

— A Székely Egyesület Benedek Sándor közigazgatási bíró elnöklésével vasárnap tartotta meg ez évi közgyűlését. A gyűlés kiemelkedő pontja az volt, hogy az egyesület elhatározta, miképp a Sepsiszentgyörgyön épülő Székely Nemzeti Múzeum részére 10.000 koronás alapítványt tesz. Nagy Gábor miniszteri tanácsos és Papp István kuriai bíró felszólalása után felhatalmazták a választmányt az alapítványi összeg kiutalására és az alapítólevél kiállítására. Ezután Benedek Elek tette meg titkári jelentését. Kiemelte, hogy 20 székely földön lakó mezőgazdasági családnak adnak pénzbeli jutalmat és elismerő oklevelet, továbbá a székelyföldi közép és polgári iskolákban, valamint a tanítóképzők szegénysorsu növendékeinek kormányjuttatást és ösztöndíjat szereztek. Ugy, mint az előző évben, az idén is 30 népiskolának küldtek 400 könyvet. A fővárosban munkát kereső székelyeket az egyesület pénzbeli segítséggel és ajánlólevelekkel látta el. Ezután a választásokat ejtették meg. Elnök újból Benedek Sándor közigazgatási bíró lett, alelnökké pedig Dobonai Lajost és Nagy Gábor választották meg. A választmány új tagjai lettek Gotthard Zsigmond, Papp István, Balássy Dénes, Ravasz Árpád, Bochkor Károly és Peter István. Végül a titkár bemutatatta Gálffy Ignác miskolci kereskedelmi iskolai igazgató tervezetét a székely nemzeti alapról, amelyet a közgyűlés tárgyalás végett a választmányának adott ki.

— Jegyzői diszgyűlés. Udvarhelyvármegye községi és körjegyzői egylete — mint tudósítónk írja — e hó 8-án diszgyűlés keretében vett bucsut Máté János vargyasi jegyzőtől, az egyesületnek hosszas időn át volt alelnökétől, aki állásából nyugalomba vonult. A diszgyűlésen jelen volt az alispán is a törvényhatósági tisztviselőkkel, ugyszintén Dr. Mezei Pál ügyvéd és az egyletnek számos tagja. Gálffy István elnök szép megnyitója után, Dr. Konecz János alelnök, székelyderzsi körjegyző vett bucsut az ünnepléstől. Majd pedig Dr. Sebesi János alispán a törvényhatóság nevében nyilvánította elismerését. Végül Máté János meghatottan modott köszönetet a kedves kitüntetésért. A diszgyűlést közebed követte.

— Simkovits tánciskolája. Simkovits József okl. táncitanító, kihez minden szülő a legnagyobb megnyugvással küldi gyermekét, a napokban Székelyudvarhelyre érkezik, hogy a jövő hó elején megnyitandó táncanfolyamát előkészítse. Simkovits jelenleg Székelykereszturen tartja táncanfolyamát.

— A tanítói és kántori jövedelem. Az az anknét, amit szeptemberben tartottak a

VIZSGALJA MEG, hogy a közelgő újv alkalomból van-e elő névjegy? A rendelést most az ideje eszközölni, mert gyek készítése már megkezdődött. Szíveskedjék tehát szükségletét itt mielőbb beszerezni.

fizetés
mind
menn
tanító
is. Ez
intéze
tatást
méről
dig r
felügy
minis
ha az
kizár
valan
zetés
ság,
a kán

tával
Albe
Erde
gyön
elem
a rak
fogy
és ez
szól
koron
és te
bekü
köny

Udva
a m
zett
gazd
velk
tart
hal
szor
és r
és a
varh
köve
gok
kell
az
less
hato
hog
elle
kor
néz
delk
lás
elő
min
s a
köz
kes
jár
tán
a s
szü
egy
ma

gy
me
ve
el
m
ke
az
m
né
ro
de
lé
té
la
n
S
a
n
v

fizetésrendezés ügyében a minisztériumban, mindaddig nem járt semmi pozitív eredménnyel. Ezen az ankéten szóba került a tanítói és kántori jövedelem különválasztása is. Ez irányban a minisztérium megkeresést intézett a tanfelügyelőséghez, pontos kipu- tatást kérve a tanítók azon kántori jövedelméről, mit 1000 korona alapfizetésükbe ed- dig méltánytalanul beleszámítottak. A tan- felügyelőségek e kímátatásokat most küldik a minisztériumba, ahol ez anyagot földolgozván, ha az összeg nem lesz szorított nagy, nincs kizárva, hogy már 1912-ben fogja elvezni valamilyen pótlék címén a tanító rendes fi- zetését. Mert mégis csak nagy igazságtalan- ság, hogy eddig vagy a tanítói munkát, vagy a kántori teendőket kellett ingyen végezni.

— **Unitárius biblia.** Az iskolai év beáll- tával oly nagy kereslete volt a T a r c s a f a l v i Albert kolozsvári alt. igazgató-tanító, az Erdélyi Irodalmi Társaság agilis tagja által gyönyörűen megírt „Bibliai Történetek“ című, elemi iskolai III—IV. o. tankönyvnek, hogy a raktáron volt nagyobb készlet, hirtelen ki- fogyott. Új kiadást kellett sajtó alá rendezni és ez a kiadás most jelent meg. A két évre szóló könyv ára iskolai kötésben 1 K. Tíz koronán felüli rendeléseket a tiszt. papság és tanító urak címére (ha az összeget előre beküldik), bérmentve teljesít: Betegh Pál könyvkiadóhivatala Székelyudvarhelyt.

— **A halászat és vadászat ellenőrzése.** Udvarhely vármegye közigazgatási előadója a m. kir. földmivélségi miniszterhez inté- zett évi jelentésében az udvarhelyvármegyei gazdasági viszonyokról többek között a kö- vetkezőket írta: „A halászati törvény meg- tartására alig tételt valami és e miatt a hal és a rák kiveszőfélben van“, majd ismét hogy „a halászat a lehető legmostohabb vi- szonyok között van, mert m-regfű, dinamit és maszlag használata miatt a nemesebb hal és az édesvízi rák majdnem kiirtott“. Ud- varhelyvármegye alispánja e jelentésből arra következtet, hogy az elsőfoku rendőrhatósá- gok és a községi előljáróságok nem teljesítik kellő éberséggel és megtorló szigorúsággal az 1888. évi XIX. t.-c.-ben gyökerező köte- lességeiket. Utasította ennél fogva a rendőr- hatóságokat és a községi előljáróságokat, hogy a törvény által köteleességüké tett ellenőrzést a legnagyobb pontossággal gy- akorolják, s különösen a halászati tilalomra nézve megsabott rendelkezéseknek a ren- delkezésükre álló összes eszközök felhasználása által szerezzenek érvényt. Így a községi előljáróságok a halászat gyakorlását, vala- mint a halak elárusítását éberan ellenőrzik, s a megsabott tilalmi rendelkezésekbe üt- köző bármely csekély kihágást is, az illeté- kes járási hatóságaihoz jelentsenek be, a járási főszolgabírák és a r. t. város főkapitányja pedig a törvény szigorú végrehajtását a saját hatáskörükben is ellenőrzik és a szükségesnek mutató megtorlást minden egyes esetben a legnagyobb szigorral alkal- mazzák.

— **A Budapest diszalbuma.** Újévre ismét gyönyörű kiviteli diszalbumbal ajándékozza meg a „Budapest“, a függetlenségi és negy- vennyolcas Kossuth-párt hivatalos lapja, az előfizetőit. A „Budapest“ Kossuth Lajos esz- méinek megvalósításáért küzd ma is, mint megindulásától kezdve egész hosszú multján keresztül. Politikájában rendithetlen volt és az ma is, de szellemi színvonalában, for- májában és terjedelmében megváltozott. A néplap szük keretéből felemelkedett a fővá- ros legelőkelőbb újságjainak sorába, úgy iro- dalmi értékét, mint tartalomosságát, értesü- léseinek frissességét és eredetiségét véve mér- tékadóul. Mindezen felül a reggeli nagy lapok sorában egyedül áll fényképeivel és rajzaival, amelyekkel illusztrálja az esemé- nyeket. Vezető cikkei Kossuth Ferenczel és Szatmári Mór felelős szerkesztővel az élükön, a legkiválóbb publicisták írják. Tárcáit, regé- nyeit országosan ismeri írók. Saját levelezői vannak a külföldi fővárosokban és tudósítói minden magyar géoponton. Előfizetői, akik a

„Magyarország Nagyszónyai“ című nagy- szabású diszmunka második kötetét kapják meg most újévtől, egészen ingyen, még abban a kedvezésben is részesülnek, hogy a „Budapest“-et a régi, mérsékelt áron kap- ják meg továbbra is.

— **A vidéki vásárok korlátozása érde- kében az Ipartestületek Országos Szövetsége** mozgalmat indított. A mikor évenként száz új vásárt engedelmeknek, a mikor pl. 1907- ben a vásárok száma 5415 volt és hetenkint 1470 hetivásárt tartanak az országban a nél- kül, hogy azok igen nagy részére szükség volna, akkor tényleg valamely reform kell egyik vagy másik irányban. Hiszen így ma- holnap elpusztul az ország ipara és keres- kedelme, mert senkinek sincs a fölösleges, rossz vásárokból haszna.

— **Olcso és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képakkal díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezé- sével, gyönyörű választékban kaphatók Be- tegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerűzetében Székelyudvarhelyt, Kossuth- utca 31. sz. alatt. Angyal kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezéresillag stb. A legeg-yszerűbből a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek fi- yelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Közönség köréből*

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Mely tisztelettel fordulunk nagyrabecsült személyéhez és alázatosan könyörgünk Ön előtt, hogy szerény, de őszinte sorainkat a nyilvánosság elé juttatni kegyeskedjék.

Egy szegény kis székely község lakói- nak régi panaszát, lelkünknek rég megért érzéseit és megfigyeléseit akarjuk elmondani, ezuton a nagyvilág elé adni.

Árvátfalva lakossága egytől-egyig reform vallású lévén, az egyházba tartozik. Ez az egyház azonban számbeli csekélysege foly- tán a tőle két (2) kilométer távolságra fekvő felsőboldogfalvai reform. egyházhoz tartozik s így a két egyháznak közösen van egy lel- kése: B i r ó Á r o n személyében.

Mielőtt tovább mennénk, engedelmet kérünk Öntől tiszteletes ur, hogy személye- vel is foglalkozunk, de a közérdekű ügy, mi- ről szólni óhajtunk, ezt megkivánja.

Az árvátfalvai reform. egyház tagjai úgy is mint egyházközség, úgy is mint egyház- tagok: viselik úgy az építkezéseknél — és javításoknál, valamint más egyházi befekte- téseknél — és a kepe fizetésénél is ugyan- azt a terhet, mint a felsőboldogfalvai egy- háztagok. Ugy-e bár tiszteletes ur? Hiszen papi bérbe fizetett minden családfőntartó — a kinek legalább 12 kalongya buzája ter- mett — évenként Önnek 20 korona értékű terményt, a mi pedig díjévelileg talán 10 koronára sincsen értékelve.

Ettől az óriási nagy tehertől most a magas kormány jóvoltából részben megsza- badultunk; mert a három millióból, az ed- dig terményekben kiszolgáltatott járandósá- gok értéke ide is ki lett utalva, talán a folyó évre is. Ezeket — megjegyezzük — mi csak ugynevezett kiszivárgott hírekből ha meg- tudjuk. Hiába, azt mondta Petőfi: „Minden dolognak van oka, foka“.

No de mi firtatni a fizetést nem akar- juk, „méltó a munkás az ő bérére“. Hanem ellenkezőleg, vizsgáljuk az ügy másik oldalát, a hivatást.

Az árvátfalvai reform. egyház tagjai ugyanis fájdalommal tapasztalják, hogy B i r ó Á r o n lelkészkedése alatt a hitélet Árvátfal- ván rohamosan hanyatlik. És ennek okát ab- ban találják és magunk is abban látjuk, hogy

*E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére Szerk

— B i r ó Á r o n lelkészkedése alatt — a gyer- mekeket nem a lelkész vezeti be az egyházba. Ujabban pláne — már második esztendeje — gyermekeink hitoktatásban egyáltalán nem is részesülnek.

Ezért kérték az egyházközség tagjai esdekelve B i r ó Á r o n lelkészt, hogy mint elő- dei — legalább heti 2 órán — tanítson az árvátfalvai községi iskolában hittant. De B i r ó Á r o n lelkész nem érzi a szegény nép lelki fájdalmát, nem hajlik és nem könyörl; hadd zülljék tovább a hitélet, Pedig miről van szó? Minden héten (szombaton) reggel fel- jön B i r ó Á r o n lelkész Árvátfalvára könyör- gést olvasni és csak azért könyörgött az egyházközség lakossága, hogy akkor marad- jon itt 2 órára az iskolában és tanítson hit- tant, mint elődei, de nem tette; ezt akarta az egyházközség presbyteriuma f. évi június hó 18-án tartott ülésében letárgyalni, de B i r ó Á r o n lelkész nem engedte.

Panasszal élt az egyházköz ég lakossága, de hiába. Nem birtunk odáig jutni, hogy gyermekeinket a tiszta, öntudatos vallásos éle- re, Kálvin magasztos elveire egyképzett, szakavatott, alapos lélektani tudással bíró és mindenek fölött arra hivatott, elbocsátott egyén: a lelkész oktassa.

Nem tudjuk kivívni, hogy a hitűséget az iskolás ifjuság lelkébe a lelkési tekin- tellyel bíró lelképásztor oltogassa be; hogy alapos magyarázataival a reform. hitelveket, a krisztusi igéket közkinccsé tegye, nem tudjuk kivívni, hogy az egyház veteményes kertjét annak kertésze: a lelképásztor gon- dozza, ápolja.

Ezt kivívni nem lehet, mert megvagyunk vetve. B i r ó Á r o n fut papi tanácstól papi ta- nácshoz és megnyeri, hogy szózza a vallás- tanítást a községi tanító nyakába. De a mun- kával agyonterhelt tanító, még ha előképzett- séggel, képesítéssel birna is ezen nehéz tárgy tanításához, akkor sem végezhetné ezt eie- ményesen, mert nincs hozzá elég fizikai ideje.

Ha nem csalódunk, még ha tanítani akarná is a hittant az ahhoz nem értő ta- nitó, akkor is föl kellene lépni egy hivatását érező lelkésznek és nem engedni meg azt. És vajjon miért olyan Csáki-szalmája a hitok- tatás! Miért nem vágyódik ezért B i r ó Á r o n lelkész és miért inkább a székelyudvarhelyi zálogházért!...

Hej! szegény megtámadott tanító, a kivel maholnap úgy elbánnak, hogy az sem lesz, mit népes családdal egyél; a ki 35 óráig szivod hetenként az iskola fülledt le- vegőjét, vasárnap és hétköznapokon fütellen templomban énekelj kegyetlen hidegekben, este tarts felolvasást stb... és mindezek tetejében tanits hittant: a mihez nem értesz és irrd alá a szerződést, hogy „köteles vagy a lelkész felügyelete alatt és utasításai szer- rint hittant tanítani“?! És ilyen is van a világon! Községi tanító! Köztisztviselő! Ta- nitson a lelkész utasításai szerint?! Ezt itéli a papi tanács! Ez Magyarország tanítósa- gának szégyene!! Mert vagy tud valaki önál- lóan tanítani, vagy nincs helye az iskolában!

De hát ugy-e kedves tiszteletes ur, mit ér „buksi paraszt kölykek“ lelkét építgetni, az iskola fülledt levegőjét szívni, mikor mennyivel kellemesebb a székelyudvarhelyi zálogházban reggeltől estig a koronák csen- gését hallgatni?

És míg az értelem szárnyait most bon- togató gyermekeknek békétüressel és leeresz- kedéssel kell a szót hol elülről kezdeni, hol megismételni, addig a kölcsönért kétrét gör- nyedő atyánkfianak ünnepi pózzal és tette- tett jó indulattal mily kellemes így felelni: Ja kérem, itt pénz a krisztus!

Csak most értjük meg igazán a bib- liai esemény fenséges jelentőségét, mikor az Isten-ember kiveri a pénzváltókat atyjának házából...

Árvátfalva, 1911. dec. 7.

Több egyháztag.

